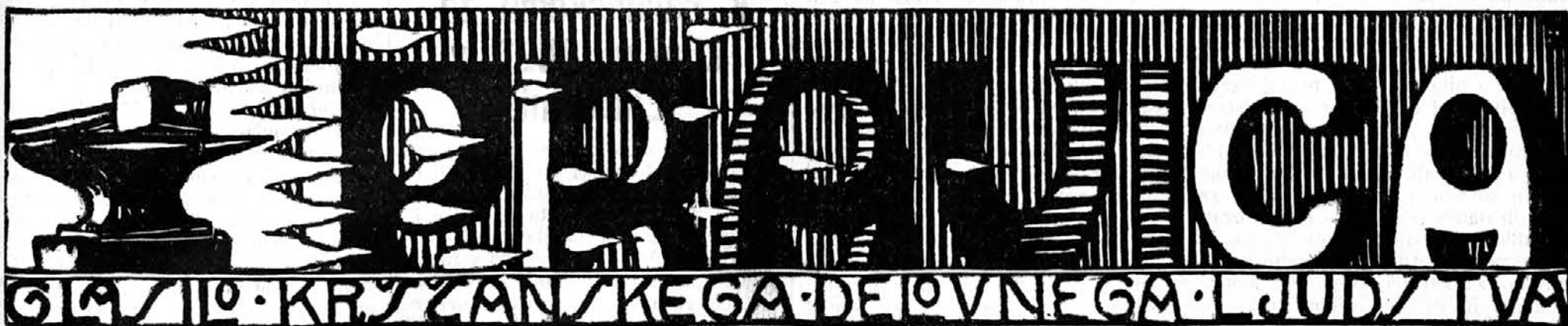

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.

Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.

Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/4 leta 12 Din, za 1/2 leta 24 Din;
za inozemstvo 6 Din (mesečno). — Inserati po dogovoru.Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Opomin.

Zelo nepovoljne vesti se čujejo o bodočnosti, ki preti delavstvu v Jugoslaviji. Zdi se, kakor da nekateri smatrajo, da je sedanji režim ugoden socialni reakciji in da zaradi tega skušajo delavstvo zopet prikrajšati. Mi ne vemo, ali so dotični k takemu sklepu upravičeni, na vsak način pa je zdaj na vladi, oziroma na gospodu ministru za socialno politiko, da dokaže, da sedanja vlada delavstvu ni neprijazna. To delavstvo po pravici od nje pričakuje.

Na vsak način gre stremljenje takozvanih pridobitnih krogov v naši državi že dolgo za tem, da se delavske plače znižajo. Vse krize, nesrečne konjunktore, neugodno finančno in carinsko politiko itd. naj plačuje delavec od svoje v trudu zaslužene mezde, dočim velepridobitnikom ne pade v glavo, da bi se prikrajšali njihovi dobički. Sicer pa vsak otrok ve, da je jamranje velekapitala o neugodnem položaju industrije večkrat zelo pretirano in ima nemalokrat naravnost namen delati v javnosti razpoloženje za znižanje delavskih plač. Če pa je in kadar je položaj industrije začasnno in prehodno neugoden, se pa gotovo da doseči izboljšanje na vse druge načine prej, kakor s tem, da se z znižanjem plač poveča armada proletarcev, poostrejuje socialni konflikti in kopiči sovraštvo med stanov.

Jako nespametno je računati na socialno reakcijo in na ta račun grešiti nad blagom delavstva in države, ki po ogromni večini sestoji iz delovnih stanov. Zadnji konflikt med delodajalci in rudarji na Angleškem, v Franciji in Belgiji dokazuje, da je delavstvo še vedno ogromna moč in da bo tudi ostalo. Nevarno je buditi spečega leva, ki je samo po nespameti nekaterih voditeljev izgubil za čas svojo politično premoč. Težnje in potrebe delavstva so kljub temu ostale in jih ne more trajno ničesar zadušiti. Treba je samo prav ostre socialne reakcije, da se delavstvo zbudi in začne odločno borbo za svoj obstoj in svoje pravice na celi črti.

Vedno se zabičuje, da more socialna nasprotstva premagati samo čut za skupnost, za državo, za vzajemnost. Dobro! Delavstvo je prvo za to. Toda tudi podjetnik se mora zavedati, da je nad njim in njegovim zasebnim interesom skupnost država, in da ta država obstoja iz različnih stanov in da je med temi stanov najštevilnejši delavski stan in pa tudi največje zaščitne potrebe, ker sadove svojega dela delavec uživa samo v minimalni meri! On ve, da tvori bogastvo države on s svojim delom in kljub temu se mora zadovoljiti s plačo, ki mu ne dovoljuje, da bi si ustvaril moralnega bitja dostojno eksistenco, prijazen dom, zadovoljno družino. Tembolj je vreden obzira. Samo na ta način se da ustvariti skupni socialni čut, pošteno pravično razmerje med stanov, državljanska ljubezen in solidarnost. Namesto da bi razmišljal o soudeležbi delca na podjetju, na dobičku, o izgradbi poravnalnega postopanja potom del. zbornice, o izpopolnitvi obrtnih svetov in skupnostnih naprav, pa velekapital pri nas ubira čisto nasprotno pot, ki ni škodljiva samo interesom delavstva, marveč v prvi vrsti socialnemu miru in redu v državi.

Sicer pa prihajajo v tem oziru čudni glasovi tudi iz Bosne, kjer so

državni rudniki. Človek bi mislil, da bo državna uprava v socialnih zadevah korakala na čelu napredku, da bodo njeni delavci najboljše plačani in da bo baš državna uprava dajala zgled privatnemu kapitalu v tem oziru. Zdi se pa, da je pri nas zasebni kapital še socialno naprednejši od državne uprave! To je res narobe svet. Mogoče, da v tem ne tiči noben namen, ampak da so državni rudniki vsled svetega Birokracijsa premalo produktivni in zato v deficitu. Vendar pa ni prav, da bi se ta deficit zamašil s tem, da se rudarjem znižajo mezde, ki so itak pod dostojnim eksistenčnim minimom. Prikrajšuje naj se tam, kjer je preveč, in ne tam, kjer je premalo, in uvede naj se pametna trgovska rentabilna uprava.

Na vsak način je treba zelo svariti pred tem, da bi se začela kakšna sistematično socialno-reakcionarna politika, oziroma da bi se še poslabšalo sedanje stanje. Na to bi opozorili tudi »Zvezo kmetskega in delavskega ljudstva«, kakor se imenuje stranka, ki podpira sedanjo vlado. Če hočete dobro voziti, morate vladati v duhu socialnega napredka, reakcija, zlasti na polju delavske politike, pa nima izgleda na uspeh, ne pri nas, ne drugod na svetu. Kajti na obzorju se že svita.

Jože Košnik.

Vzgoja in izobrazba viničarskega delavstva.

Večkrat si stavimo vprašanje, zakaj viničarske organizacije nimajo tistih uspehov, kakor bi jih imele lahko kljub vstrajnemu delovanju in prizadevanju njenih voditeljev. En stvaren odgovor na to vprašanje nam je podal v »Pravici« tovariš Rozman Peter v članku: »Boj materializmu«. A vzrok, da gleda delavstvo v organizaciji le na materialne uspehe, kakor podpore itd., ne pa na temeljni in idejni cilj, prenovitev današnjega kapitalističnega družabnega reda in vpostavitve drugega v duhu kršč. socialne pravičnosti je ta, da je naše delavstvo premalo izobraženo in tako ni dovolj dovzetno za ideje kršč. socializma, ter nima o njem dosti pojma. Zato mora biti prva naloga naših organizacij, vzgojiti in izobraziti svoje članstvo v pravi delavski krščansko-socialni vzgoji. Naše delavstvo opazuje današnje razmere in majo z glavo. Ne ve pa, da so današnje razmere ravno radi tega nastale, ker je bilo preveč tistih, ki so stali s prekrizanimi rokami ob strani, namesto da sprejmejo borbo z živimi elementi življenja. Zato je moja želja, da bi začeli v zimski sezoni v dolgih večerih s poučnimi sestanki in predavanji, na katerih bi naše člane poučevali o socialnih vprašanjih, o rešitvi raznih problemov ter o načinu strokovnega dela za izboljšanje položaja. Izobraziti moramo delavstvo do take višine, da bo zmožno prevzeti usodo človeške družbe v lastne roke.

Še večji uspeh pri vzgoji in izobrazbi delavstva pa bomo dosegli, ako bomo vneto razširjali naš delavski list »Pravico«. Kajti le časopis vzdržuje najtesnejše vezi med delavstvom. Prinaša članke, vzgojne in idejne vsebine, novice iz delavskega življenja v državi ter izven nje. V borbah podpira delavstvo z dobrimi nasveti in prav informira javnost o delavskih težnjah.

Naša vzgoja mora sloneti na podlagi krščanske vere v Kristusa, ki zapovedi: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe!

Ako bomo sami to izpolnjevali in v tem duhu vzgojili naše člane, je socialni problem med nami rešen. Treba ga je le še uvesti in uveljaviti med ljudmi z njihovimi slabostmi, strastmi in sebičnostjo. Zato je treba človeka že v mladih letih vzgajati, navajati k žrtvam za skupnost, k odpovedi, izravnnavati nasprotstva, meje in prepade med sloji.

Zato se je ustanovila delavska izobraževalna organizacija »Krekova Mladina«, katero moramo razširiti po vseh krajih naših slovenskih gor. Vso našo viničarsko mladino moramo privedi v to organizacijo. Vse naše organizacije naj vedo, da je njihova dolžnost, boriti se proti zločinom, ki se gode nad dušami in telesi delavskega naraščaja. Zato smo dolžni navajati mladino v to organizacijo, podpirati jo materialno in moralno, da bomo izvojevali mladini onih pogojev, ki so potrebni, da se vzgoji iz nje krepak, značajan, izobražen in plemenit rod. Iz teh mladih vrst bomo dobili enkrat dobro socialno vzgojene voditelje, ki bodo vzeli vodstvo delavstva v svoje roke. Le ako bo poedinec socialno vzgojen, tedaj bo mogoče iz socialno pravičnih poedincev zgraditi socialno zgradbo naroda in države. Dokler pa je poedinec materialist, sebičnej, nevednej, dokler vidi samo sebe in zahteva samo zase in ne pozna dolžnosti do sodelavca, tako dolgo pa socialna zgradba ni mogoča. Zato pa več izobraževalnega dela v naše organizacije, ter Vam kličem vsem: Na delo! Naprej za naše pravice, za naš delavski tisk, za našo delavsko mladino, za našo izobrazbo, po potu idej kršč. socializma!

Jugoslovanska strokovna zveza. Mariborsko okrožje JSZ.

Spored Delavskega dneva, ki se vrši dne 7. in 8. septembra 1925 v Mariboru. Prvi dan, t. j. v ponedeljek, dne 7. septembra ob 15 (3 popoldne) bodo v dvorani Zadržne gospodarske banke, Aleksandrova cesta 6, nasproti frančiškanske cerkve sledeča predavanja za zaupnike: Fr. Žebot: Viničarsko vprašanje in agrarna reforma. Jože Stabej: Delavska zakonodaja. Andrej Semenič: Praktična izvedba strokovne organizacije. Zvečer ob 20 (8) se vrši istotam pozdravni večer, ki ga priredi udeležencem mariborskega okrožja JSZ. Drugi dan, dne 8. sept. ob 10 dopoldne: dr. Anton Korošec: Delavska stanovska kultura. Dr. Andrej Veble: Delavska družina in dom. Fran Terseglav: Delodajalec in delavec ter delovno občestvo. Popoldne ob 14 (2): Marko Kranjc: Delavski voditelji. Dr. Andrej Gosar: Strokovna organizacija in zadržništvo. Dr. Jože Jeraj: Delavska prosveta. Skupine in posamezniki, ki se mislijo udeležiti delavskega dneva, naj se nemudoma prijavijo tajništvu JSZ v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Tisti, ki nameravajo priti že 7. septembra, naj to javijo posebej.

Razširjajte »Pravico«!

Celjsko okrožje JSZ.

Celje. Shod krščansko socialnega delavstva, ki se je vršil v nedeljo, dne 9. avgusta t. l. v Celju v vrtni dvorani hotela pri Belem volu, je bil od strani delavstva povoljno obiskan. Udeležilo se ga je nad 70 članov, vsled česar se lahko sklepa, da še vlada med delavstvom neka moč in hrepenenje po zmagi za delavske pravice in osvobojenje delavstva iz sedanjega kapitalističnega jarma. Shod je vodil tov. Krajnc Ludovik in ga je točno ob pol 10. uri otvoril ter pozdravil tov. Žužka iz Ljubljane in ob enem tudi narodnega poslanca g. dr. Hodžarja. Nato je podal besedo tov. Žužku, kateri je v tričetrturtnem govoru v jako podrobnih besedah opisal pomen strokovne organizacije in dolžnosti delavstva do nje. Jasno pa je opisal položaj delavstva, v katerem se nahaja sedaj in v katerem se bo še nahajalo, ako ne bo zasledovalo pota in cilja, kateri bodo le njemu v korist. H koncu svojega govora je še posebno poudarjal potrebo organizacije Krekove mladine, katere naj bi bila v bodoče prava vzgojiteljica delavske mladine. Ona naj bi bila v prvi vrsti zato, da vzgoji po duhu krščanskega socializma vso delavsko mladino, kakor tudi delavstvo. Nadalje je nastopil k besedi g. dr. Hodžar, ki je podal živo sliko o političnem delovanju in o delu parlamenta. Posebno je poudarjal, kako bo treba skupno združenih moči delavstva, ako bo hotelo, da si obdrži to, kar ima in da ne bo plačevalo še večjih davkov, kakor jih plačuje. Poroča o borbi, s katero je bilo treba premagati, da se je davek na ročno delavstvo znižal, kdo da je tudi zanj glasoval, kdo proti. Da se bo ta davek sploh odpravil, je seveda še veliko zaprek, a upati je, da se to uresniči. H koncu shoda se zahvali tov. predsednik obema govornikoma za njihove govore in apelira na navzoče, da naj ne bi padle te besede na nerodovitna tla, pač pa da gre vso delavstvo na delo za svoje delavske pravice. Ob tričetrt na 12. zaključil tov. Krajnc dobro uspeši shod ter kliče vsem navzočim na skorajšno svidenje.

Zveza tovarniškega delavstva.

Jesenice. Pri K. I. D. na planem vlada čudno razmerje med raznimi takozvanimi mojstri. Želeti bi bilo, da bi si vodstvo tovarne to malo od bližje ogledalo. Je to čudna štiripresna deteljica, ki ji včasih gre precej dobro skupaj in katera potem šikanira podrejeno delavstvo ne glede na predpise, ki bi se jih mogla držati. Dostikrat se pa tudi ne ve, kdo je pravi mojster in komu je delavstvo pravzaprav podrejeno. Največ bi bilo vredno, da vodstvo tovarne pazi, da bi bili ti gospodje trezni pri svojem opraviilu in si ne bi v pijanosti dovoljevalo stvari, ki bi se jih ne smelo. Posebno bi bilo želeto, da bi se pri plači delavcev udeleževali ti gospodje, vsled česar bi ne bilo nepotrebnega sumničenja. Upamo, da bo vsaj vodstvo našega obrata to upoštevalo in napravilo enkrat red. Če se zahteva nekaj od delavstva, naj se tudi od mojstrov, da ne bo radi malomarnosti mojstrov delavstvo trpelo. Eden od prizadetih.

Jesenice. Savez Met. Radnika je vložil neke zahteve v raznih točkah. Nas to nikakor ne dirne, kajti pri-

čakovati bi bilo to že davno, ker se bahajo in trkajo na prsi, češ, večina popravil, kar je zavoženega. Pač pa bomo na te zahteve z bistrim očesom gledali, a nikdar ovirali teženj vsega delavstva, kot so to storili predstavniki S. M. R., ko so javno povedali o priliki zahtev drugih skupin, da jih nočejo podpirati. S tem svojim činom so jih seveda tudi onemogočili, za kar jih danes njihovi neodvisni bratci lahko objemajo in poljubujejo, ki so takrat pljuvali na nje podlo in hinvsko, za kar pa so se le-ti morali ponižati in iti pod njihov krov. Mi bomo zahteve Saveza podpirali, a nikdar ne pripustili, da bi se v megli nekaj skrivalo in stvari s takimi mahinacijami škodovalo, čeprav smo v manjšini in nosimo po njihovih izjavah odgovornost. V agitacijske svrhe je pa tudi to dobro, veruje jim pa naj kdo drugi, a ne mi. Mi želimo le veliko uspeha, če bi se pa mislilo komu kaj škodovati, se bomo pa srečali na braniku delavskih interesov. V boju za skupne koristi pa bomo sodelovali po svojih močeh.

Zveza papirniškega delavstva.

Skupina Z. P. D. vabi vse člane in članice na sestanek, ki bo v soboto dne 22. t. m. ob pol 8 zvečer v društvenih prostorih Dev. Mar. v Polju. Na sestanku se bo članom razložil potek zadnjih dogodkov med delavstvom in podjetjem, posebno o pogajanjih, ki so se vršila v četrtek dne 20. t. m. Zato vsak, kdor ni od dela v tovarni zadržan, naj se sestanek udeleži.

Društvo slovenskih organistov.

Dvojni jubilej. G. Karol Bervar, mestni organist in vodja orgljarske šole v Celju, praznuje letos 1. oktobra 40 letnico organistovske službe in 30 letnico kot organist in pevovodja v Celju. Čestitamo!

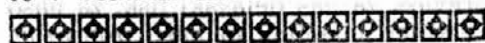
Prometna zveza.

Osrednji odbor Prometne zveze sklicuje na dan 30. avgusta 1925 ob 8. uri dopoldan skupno sejo Osrednjega, Stokovnega in Nadzorstvenega odbora v prostorih I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani, Kongresni trg št. 2. Ob istem času vabimo vse predsednike podružnic ter zaupnike plačilnic, da se te seje gotovo udeležijo. Ker je zadeva nujna, kakor važna, je dolžnost v tem pozivu prizadetega funkcionarja Prometne zveze, da se seje brezpogojno udeleži. Naknadni ugovori proti storjenim sklepom se ne bodo upoštevali, zato vabljeni vsi k udeležbi. — Osrednji odbor Prometne zveze.

Članom Prometne zveze na znanje. K okrožnici št. 150—VI.: Generalna direkcija je obvestila našo direkcijo, da so avstrijske zvezne železnice ukinile vozne olajšave našim uslužbencem. Vsled tega vrne generalna direkcija tozadevne prošnje naših uslužbencev nerešene nazaj. — K temu imamo pripomniti sledeče: kakor naša železniška uprava v tem smislu napram drugim, tako druge proti nam —

Okrožnica št. 149—VI. govori o odmoru po čl. 93. Zakona o drž. prometnem oseboju in se glasi: ker si nekatere službene edinice niso na jasnem, katera službena leta naj služijo kot podlaga za odmor dopusta v smislu čl. 93. Zakona o drž. prometnem oseboju, se tem potom pojasnjuje, da se za odmero dopusta šteje ves efektivni čas, ki ga je prebil uslužbenec v službi državnih prometnih naprav ali v drugi državni službi po dovršenem 18. letu starosti.

O bolniškem fondu dir. drž. žel. v Ljubljani. V zadnji številki »Pravice« smo pozvali tovariše železničarje, da dvignemo svoj glas proti nezaslišanemu izkoriščanju članov bolniškega fonda direkcije drž. žel. v Ljubljani. Gospodje imajo pač razna sredstva in koristi, da pritiskajo ter izkoriščajo svoje uslužbenke. Odtegotanje visokega prispevka v bolniški fond od strani direkcije, katerega morajo uslužbenki plačevati, se vrši redno vsak mesec. Boleznine pa, kakor smo že v zadnji številki našega lista omenjali, se članom bolniškega fonda po 4 ali več mesecev ne izplačujejo. S čim se bo preživljal član bolniškega fonda ter njegova družina, ki za časa bolezni ne prejema nobene plače, to, za vse slabo znajdljivim gospodom, ki ne trpe nikake krivice, na misel ne pride. Kakor trgovci s sužnji, tako svobodno se razpolaga s pravicami uslužbencev in člani bolniškega fonda. Vijak, kjer se izmzgava ter pritiska na uslužbenke, ti gospodje navijajo popolnoma svobodno. Zakon in dolžnost žel. uprave napram uslužbencem nič več ne drže. Za razne zakonite dajatve uslužbencem ni kredita. Denarja za izplačevanje bolezni ter drugih dajatev članom bolniškega fonda ni. Prispevki v bolniški fond, kakor smo že omenjali, se od slabih plač uslužbencem točno odtegujejo. Žel. uprava kot delodajalec pa dolguje čez 1.800.000 dinarjev kot prispevek za svoje uslužbenke v bolniški fond.

Čitajte »Pravico«!

K računskemu zaključku OUZD v Ljubljani.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je v Uradnem listu št. 66 od 14. julija 1925 objavil računski zaključek za leto 1924. To je storil, da javnost in zlasti prizadeti interesi dobe čist vpogled v finančno gospodarstvo in stanje urada. Objavljeni računski zaključek govori veliko. Urad upa, da bo ta govor razpršil marsikatero predsodke in razčistil marsikatera napačna mnenja, ki v naši zlasti pridobitni in delavski javnosti vzdržujejo in utrjuje nerazpoloženje proti uradu.

Predvsem je treba z vso resnostjo podčrtati dejstvo, da je socialno zavarovanje nujna in absolutna potreba našega gospodarstva in naše socialno-higijenske in splošne kulture. Zato stvar socialnega zavarovanja ni stvar posameznikov ali posameznih slojev, ampak velevažna stvar celega naroda. Ako socialnega zavarovanja ne bi bilo, bi ga morali nujno ustvariti. V socialnem zavarovanju se zrcali sila naše kulture. Vsi kulturni narodi temu problemu posvečajo veliko pozornost in so ponosni na svoje delo. Resnica je, da je socialno zavarovanje najbolj občutljiva panoga javne uprave, ker se v svojem praktičnem udeleževanju zelo neposredno dotika vsakdanjih interesov delojemalcev in delodajalcev. Radi te rahločutnosti je razpoloženje ali nerazpoloženje napram instituciji zavarovanja prav posebno nestabilno in javno mnenje zelo lahko ranljivo. To dejstvo je oni nevarni psihologični inponderabilni moment, ki nepravilno reguliran, more zavarovanju veliko škodovati. Treba je samo en slučaj nepravilnosti v upravi generalizirati in celotna javnost občutno reagira, pozabi se na vse ostalo dobro. Nestvarna kritika je za socialno zavarovanje zelo nevarna. Nerazpoloženje proti instituciji sami raste — v škodo narodu. To nerazpoloženje dokumentira nepojmovanje višjih nalog socialnega zavarovanja in razdira zgradbo, o kateri so Čehi rekli, da je ona najmonumentalnejši spomenik njihove kulture.

Bolniško zavarovalna panoga je v letu 1924 zaključila z deficitom. Izkazani znesek deficita pa je le teoretičen. Dejanska izguba je znatno višja. Karakterizira jo vsota nevplačanih predpisov. Radi tega dejstva mora bolniško-zavarovalna panoga živeti od posojil pri nezgodno-zavarovalni panogi, kateri istotako grozi kriza.

Bilanca ne izkazuje nikakih rezervnih fondov, dasi so isti predvsem po zakonu predpisani, dalje pa tudi gospodarsko, zlasti za slučaje epidemij nujno potrebni.

Račun zgube in dobička izkazuje samo finančno gospodarstvo v bolniško-zavarovalni panogi, v nezgodno-zavarovalni panogi tuk. urad po zakonu zavarovanja samo posreduje, dočim je dejanski nosilec Osredni urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Pri tej priliki je potrebno poudariti sledeče značilno dejstvo: Nevplačani prispevki (boln. in nezgodni) znašajo 22 in pol milijona Din, kar pomeni, da je ves ta znesek služil naši industriji in obrti, celo oni, ki odpade na oni del premij, ki se delavcem odteguje od mezd. Ta slednji del nevplačanih premij ima pravno značaj javnega zaupanja denarja in vsako zadrževanje tega denarja mora tvoriti dejanski stan kaznjivega dejanja po kazenskem zakonu. Koncem leta 1924 je znašal skupni zaostanek na neporavnanih prispevkih od leta 1922 dalje 22.575.551.13 Din, od tega zneska odpade na bolniško zavarovalne premije Din 16.220.305.35 Din, na nezgodno zavarovalne Din 4.889.231.85, za borzo dela Din 806.476.45 in za delavsko zbornico Din 589.537.48. Od teh zneskov odpade Din 9.137.928.37 na oni del premij, ki se po zakonu odteguje od mezd. Ta znesek je, kakor omenjeno, javni, zaupani denar in urad bo prisiljen proti posameznim delodajalcem vložiti ovadbo na drž. pravdnitvo. Normalni zaostanek bi smel znašati nekako trimesečni predpis, t. j. okoli 12.000.000.— Napram poslovanju v letu 1923 so se izdatki v letu 1924 zvišali za 26.05 odstotkov, prejemki pa za 2.57 odstotka. Ta položaj jasno osvetljuje finančno krizo urada.

V uradno poslopje tuk. urada so investirane nezgodno-zavarovalne kapitalije kapitaliziranih nezgod. rent. Te kapitalije se morajo obrestovati in amortizirati, ker iste tvorijo rentne zneske, ki se bodo v teku let splačevale ponesrečencem. Z drugimi besedami: Uradno poslopje je zidano na dolg, ki ga je brezpogojno vrniti nezgodno-zavarovalni panogi. Povsem napačno je mnenje, da je uradno poslopje zidano iz čistega dobička, katerega ni ne v eni in ne v drugi panogi zavarovanja. Ta povsem napačna domneva je v znatni meri povzročila in gojila neugodno razpoloženje napram uradu.

V splošnem je razširjeno mnenje, da je socialno zavarovanje drago. Ta trditev ne odgovarja dejanski resnici. V bolniško-zavarovalni panogi je v veljavi 6 odstot. prispevek zavarovane

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

A. Marby:

Hanka.
Lužiško-srbska povest.

8

»Prepušite stvar meni!« mu je segel Riška v besedo. »Še danes bom govoril z gospodom pastorjem v tej zadevi in ga prosil za svet. On bo že znal omečiti Hankino srce, da bo prišla! No... in do ženitve bo končno vendar še preteklo celo leto, in do takrat si bo Martin mogoče tudi še premislil in bo sledil svoji nevesti... in oba bosta zopet čisto naša.«

Riške ni varalo upanje. Duhovnikove živahne besede so zadele Hanka v srce. Sledila je zapovedi otroške dolžnosti, ji žrtvovala brez obotavljanja želje lastnega srca in se vrnila v rodno hišo. Ali se je pa vrnil z njo tudi solnčni žarek, katerega je bila umela pričarati Marijanina židana volja v puste prostore? Hanka se je vpraševala o tem s tesnobnim dvomom, kolikorkrat je tisti prvi večer s plahim pogledom ošinila tožno materino lice. Mati je še vedno molčala. Ali bodo stroga usta imela kdaj za njo dobrotno besedo?

Grenko in grenkejšje je postajalo hčeri pri duši. Tako rada bi šla gori v svojo kamrico, kjer bi mogle prosto teči s težavo zadrževane solze; vendar oče je toliko spraševal in pripovedoval, in morala je potrpežljivo poslušati ali odgovarjati, naj so se ji misli mudile tudi bogvekej.

»Ali še ni osem?« je spraševal slepec ponovno. In ko je starinska stenska ura slednjič odbila

osem in nato mirno dalje tiktakala, se je starec vedno bolj nepotrpežljivo premikal na svojem stolu.

Hanka je slišala, da pričakuje svojega mladega sosedo, ki je bil danes kot župan po opravkih v več kilometrov oddaljenem Hotjebusu. Oče je na vso moč povzdigoval Bogomira Riško, hvalil ga je kot najvrlejšega, najbolj treznega in najbolj marljivega v vasi: njegove njive so najboljše obdelane, najbolj plodne; vse, kar koli se more dobiti iz puste, neplodne zemlje, doseže s svojo neumorno delavnostjo; pri tem najde še vedno časa dovolj, da poskrbi za gospodarstvo slepega Ljuboša; ako bi bil Riška njegov zet, da, tudi resnični, pravi sin ne bi mogel ljubeznivejšje, bolj požrtvovalno ravnati; sicer pa enako pomaga z besedo in dejanjem vsakemu, ki ga prosi pomoči, cenijo ga vsi v vasi; njegova beseda velja pri vseh, odločuje pri spornih zadevah; zato se je slišal samo en glas, ko so pri zadnjih županskih volitvah poverili to mesto mlademu Riški, glas, da obilno nadomešča s preudarnostjo in modrostjo, kar mu manjka na letih. Tako je govoril Ljuboš o svojem nasledniku.

Ko je bila Hanka zapustila Kruševce, je služil Bogomir že tretje leto pri gardi; zato se je spominjala samo nejasno na visokovzrastlega, vitkega fanta, ki je skoraj vedno tičal z učiteljevim sinom v knjigah in bi bil silno rad študiral, ako bi ne bil primoran kot edinec prevzeti lepega očetovega posestva. Sedaj je po rani smrti svojih staršev gospodaril že leto in dan. Ker pa Hanka ni bila obiskala svoje domače vasi, ni od takrat več videla sosedovega sina.

V tem so zahreščala dvorišna vrata, pes je glasno zalajal, a se takoj zopet umiril, oče, ki je

prisluškoval trdnim, hitro se bližajočim korakom, je veselo rekel: »To je Bogomir!« Modre deklitine oči so se pa v razumljivi radovednosti uprle v došleca.

Ko je Riška prestopil prag, se je moral pripogniti. In ko se je v naslednjem trenutku pokazal v polni svoji velikosti, v vojaško strunnem nastopu, se je zdel skoro še večji kakor stari Ljuboš. Njegova vitka, širokopleča, obenem okretna postava je kazala vso popolnost mladeniške moči. Njegov sveži, zagoreli obraz je bil sicer vse prej nego lep; toda v temnomodrih očeh in okoli lepo zaokroženih ust je igral izraz take poštene prijaznosti in odločne volje, in globoka resnost se je družila s tako prikupno milino, da je bil veliki vpliv postavnega mladega kmeta na svojo okolico popolnoma razumljiv.

V tem trenutku se je videla pričakovanja polna napetost v vsaki potezi njegovega obraza.

»Dober večer vsem skupaj!« je dejal z lepo donečim glasom. Pri tem je hitro preletel njegov ostrí pogled mali krožek in obstal na Hankinem obrazu.

»Lepa hvala, moj sin, lepa hvala!« je zaklical stari Ljuboš dobre volje. »Saj sem vedel, da boš prišel še danes k nam!... Da, ali vidiš, kdo je tukaj?«

Prišlec je stisnil starcu roko in glasno odgovoril na nemi pozdrav stare županje, obenem pa so bile njegove oči nepremično uprte pol iznenađene pol otožne na Hanki, ki je nekam plaho, obenem pa tudi skoro kljubovalno vračala strmeči pogled mladeničev.

Riška je hitro stopil k njej in ji ponudil desnico. »Dober večer, Hanka! Bodi tisočkrat dobro-

mezde. Ta odstotek je nižji od onega pred ali med vojno in ni višji od prispevka v drugih državah, ki dosega celo 10 odstot. Zlasti Nemčija kljub težki po povojni gospodarski krizi nosi znatno višja socialna zavarovalna bremena. In nosi jih s ponosom. Povprečni nezgodno-zavarovalni prispevek znaša 1.5 odstot. zavarovane mezde. Pred vojno je bil normalno preko 2.5 odstot. Pri teh znižanih premijah pa so zakonite dajatve v obeh panogah znatno višje. Spominjamo na novo uvedeno zakonito družinsko zavarovanje, na podaljšanje zdravljenja v bolnicah od 4 tednov na 26 tednov, na zobno nego, na specialna zdravljenja, ambulatorije, na podaljšanje podporne dobe od 26 tednov na eno leto, na visoke porodniške dajatve, opremo deteta itd., itd., v nezgodnem zavarovanju je polna renta dvignjena od 66 $\frac{2}{3}$ odstot. na 100 odstot. zavarovanega zaslužka, priznajo se proteze, lečenje nezgode sploh ni terminirano.

Vse te dajatve so gospodarsko in socialno utemeljene, nekatere imajo celo značaj mednarodne obveznosti.

Podpor za porodnice, opreme za dete, oskrbe v bolnicah za družinske člane, zobnih naprav itd., predvojni računski zaključki sploh niso izkazovali ali v zelo nizkih, skoro brezpomembnih zneskih. Danes pa te podpore dosegajo več milijonov. Podpore imajo tendenco stalnega dvigovanja. Tako je boleznina v letu 1923 znašala 29.13 odstot. v letu 1924 35.74 odstot., oskrni stroški v bolnicah v letu 1923 8.04 odstot., v letu 1924 10.34 odstot., stroški zdravnikom v letu 1923 6.58 odstot., v letu 1924 11.28 vseh izdatkov. Upravi stroški so v letu 1923 znašali 19.22 odstot., v letu 1924 pa 18.74 odstotkov. (Dalje prih.)

Dopisi.

Dev. Mar. v Polju. Krajevni odbor SLS pri Dev. Mar. v Polju sklicuje za v nedeljo 23. t. m. po prvi sv. maši protestni shod občanov proti načinu razširjanja (zidave) novega šolskega poslopja. Občani! Udeležite se tega shoda v obilnem številu. — Krajevni odbor SLS pri Dev. Mar. v Polju.

Dev. Mar. v Polju. Občinsko gospodarstvo v naši občini gre tako pot, da smo prisiljeni v interesu občanov dvigniti kot večinska stranka svoj glas in odločno protestirati proti takemu gospodarstvu, ki gre na žep nas davkoplačevalcev. Sedanji gerent s sosvetom nas boče za dolgo dobo let obdavi z visokimi dokla-

dami, katere bi šle za obresti za najeto milijonsko posojilo. Občani se vprašujemo, kako si upa gerentstvo spreminjati sklepe bivšega občinskega odbora, ko ni zato kompetentno in ima opravljati samo tekoče posle. Zakaj se te dni tako razburjajo občani-davkoplačevalci. — Na praznik 15. t. m. je bilo sklicano pred cerkvijo in v časopisih, da se razpisuje zgradba in popravilo stare šole. Za danes ne bomo na dolgo in široko pisali o tem. Rečemo le, zgradba in popravilo je proračunano na en milijon šeststotisoč dinarjev ali šest milijonov štiristotisoč kron, kakor povsod, bi tudi tu naraslo najmanj na 8 milijonov kron, in to ogromno vsoto vzeti v banki na posodo proti visokim obrestim. In to sedaj, v tej denarni krizi in v tej nestabilnosti dinarja. Kje so tu garancije za obrestovanje? V današnjih časih je to samomor občine. Gospodje boste morali zidavo šole že pustiti izvoljenemu občinskemu odboru. Sicer pa je zidavo šole že likvidiral bivši občinski odbor, ki je kupil lepo, ceneno stavbišče za novo šolo. Zidala se pa bo, kadar bo denar tu, sedaj pa naj bi bila skrb gerenta, kakor novega občinskega odbora lepo »šparati«. Le k načinu razpisa bi imeli še nekaj pripomniti. Ponudbe se sprejemajo le od stavbenikov, vložiti jih je do 23. t. m. Zakaj pa le od stavbenikov, kje sta tu ostale dve kategoriji, dalje ali je sploh mogoče v šestih dneh proučiti proračun? Gerentstvo si pridržuje izrecno pravico oddati zgradbo katerikoli ponudniku, ne da bi se moralo ozirati na najnižjo ponudbo. Tu tiči uganka. Kdo daje gerentu to pravico? Občani gotovo ne. Ali je to konkurenčna oddaja? Občani, davkoplačevalci, berite in potem govorite.

Mežica. Telovadno društvo »Svoboda« je priredila pri nas 17. julija slavnost ustanovitve. Poprej so že kričali in razbotali po Mežici, da bo njihova slavnost nekaj posebnega. Vendar ni bilo ravno tako zmagoslavje, kakor so ga obetali. V soboto zvečer je prišlo par gostov iz Maribora. Neprijetno je dirnilo dole goste dejstvo, da ni bilo povsod rdečih zastav, kakor so pričakovali. V nedeljo ob 9. uri je bil po vasi sprevid, ki je štel 30 telovadcev »Svobode«, za njimi 150 mladine in 13 pristašev Korunove stranke. Sprevid se je vršil ravno med službo božjo, kar je posebno značilno, ker smo par dni poprej slišali, da oznanjujejo oni Kristusov nauk. Po našem mnenju bi se pač spodobilo, da bi mladino najprvo peljali k službi božji, potem šele v sprevidu po vasi.

Tedenske vesti.

Razgrnitev volilnih imenikov in vložitev reklamacij za volitve prisednikov in namestnikov za obrtno in prizivno sodišče v Ljubljani. Volilni imeniki za volitve prisednikov in namestnikov za obrtno in prizivno sodišče v Ljubljani so razgrnjeni in vsakomur na vpogled v posvetovalnici mestnega magistrata ljubljanskega — soba šte. 22. — v času od dne 17. avgusta do vstetega dne 24. avgusta 1925, vsakokrat od 9 zjutraj do 13 popoldne. V tem roku morejo vložiti volilni upravičenci pri mestnem magistratu ljubljanskem s potrebnimi listinami in izkazi podprte reklamacije proti volilnim imenikom svojega volilnega razreda.

Nevihite. Zadnji teden so divjale po več krajih Slovenije nevihte v zvezi z hudimi nalivi, točo in treskanjem, ki so povzročile občutno škodo posebno po polju. Strašna nevihta je bila minoli četrtek v okolici Kranja, kjer je strela udarila nekje pri Korkri s tako silo, da je v Kranju popokalo več šip, na Hujah je pa ubila vola. Isti čas je strela udarila v vas Javornik pod Sv. Joštom, kjer sta zgoreli dve hiši. V okolici Kamnika in po Kamniških planinah je divjala isti dan silna nevihta, spremljana z bliski. Na Veliki Planini je strela ubila 5 glav živine. Od neurja hudo prizadeta je bila okolica Iga pri Ljubljani. Debela toča je razbila na polju od Krma do Škofelje ajdo in proso popolnoma in vse druge pridelke razen krompirja. Ravno tako so bili pri tem neurju prizadeti tudi kraji od Škofljice do Šmarja, kjer je padala toča debela kot jajce. Med veliko nevihto pri Št. Vidu na Dolenjskem je udarila strela v skedenj in kozolec Jožefa Kramarja v Vel. Pecah. Zgorelo je osem voz sena in ves oves. V selški dolini je udarila strela v Ojstrem vrhu nad Železniki v gospodarsko poslopje »pri Kosu«. Vsled velikanskega ognja niso mogli rešiti živine in so pogorele tri krave in par prašičev. Istotako je udarila strela v zvonik cerkve v Bukovci nad Škofjo Loko. Strela zvonika je popolnoma pogorela. Z velikim trudom so domačini preprečili, da se ni vnela tudi cerkvena streha. Strela je omamila dve osebi, ki sta takrat stali v bližini zvonika.

Biserni jubilej. V Žužemberku je na Veliki Šmaren obhajal biserno sv. mašo gosp. Matija Kadunc, župnik v pokoju. Gospod jubilar je najstarejši duhovnik naše škofije.

Odkritje spomenika. Prihodnjo nedeljo odkrijejo v Kamni gorici spo-

menik v vojni padlim vojakom. Pri slovesnosti igra jeseniška godba. Kamnogoričani vabijo k slovesnosti vse rojake, znance in prijatelje.

Utonil je pri kopanju v Voglajni na Opoki pri Štorah 35 letni delavec iz tovarne v Štorah, Martin Odeb.

Vlom. Dne 10. avgusta ponoči so v Zagorju ob Savi tatovi vlomili v trgovino urarja Motnikarja in odnesli blaga: ur, prstanov in verižic v vrednosti okoli 120.000 Din.

Razstava goveje živine in konj se vrši v Ljubljani dne 6. septembra.

Kongres ribiških zadrug. Dne 21. avgusta se bo vršil v Splitu kongres ribiških zadrug v naši državi. Na kongresu bodo razpravljali o vseh vprašanjih, ki so važne za napredek ribarstva.

Nov kovani denar. V Belgrad so pripeljali 10 vagonov novega kovane denarja. Denar bodo razdelili na Belgrad, Zagreb in Ljubljano.

Novinarski kongres. Letošnji kongres jugoslovanskega novinarskega združenja se vrši dne 26. in 27. septembra v Skoplju.

Izvoz rude. Prometno ministrstvo je dovolilo 25% znižanje vožnje za izvoz rude.

Statistika avtonomnih doklad na direktne davke za leto 1924. Finančna delegacija objavlja v 78 št. Uradnega lista z dne 18. t. m. statistiko avtonomnih doklad, iz katere so razvidni za posamezne avtonomne zastope v odstotki in predpisani zneski doklad letu 1924. V celi Sloveniji je znašala odmerena podstava doklad (državni davek) 11,498,312 Din, celokupna vsota predpisanih doklad pa 33 milijonov 350,260 Din.

Tečaj za občinske tajnike v Gorici. V Gorici so otvorili tečaj za občinske tajnike. Na tem tečaju se bodo občinski tajniki seznanili zlasti s pravilnim vodstvom občinskih poslov, pa tudi o uredbi italijanskih upravnih oblasti. Tečaj bo trajal štiri mesece.

Dijaški verski dnevi v Gorici. Goriška dijaška zveza priredi 27., 28. in 29. t. m. za svoje člane tečaj, na katerem se hočejo goriški dijaki poglobiti v verskih vprašanjih. Predavanja se bodo vršila v škofijskem dijaškem zavodu v Gorici.

Prejeli smo članek »K računskemu zaključku Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, katerega bomo v današnji in prihodnji številki »Pravice« v celoti objavili. Na ta članek opozarjamo vse naše čitatelje.

Inserirajte v »Pravici«!

Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo v Konzumu, Kongresni trg 2

došla doma!« je dejal z iskreno prisrčnostjo. »Ne zameri, da prihajam tako pozno; toda ne bi mogel spati, preden ti nisem izrekel, kakor je pri nas šega, pozdrava. Žalibog sem bil zadržan in nisem mogel priti pote in po tvoje stvari na kolodvor; zato sem moral poslati Matevža. No... prav je, da si zopet tukaj! In kako si se spremenila! Da nisi tako podobna rajni Marijani, bi te ne spoznal.«

Glas odkritega veselja je ogrel Hanka srce. Pustila je svojo roko v Bogomirovi in odvrnila smehljaše: »Tudi ti nisi več tisti, kakor nekdanj! Samo lase nosiš še vedno kakor poprej.«

»Nočejo ubogati,« je odgovoril Riška in šel z levico preči svojih kratko prstriženih svetlih las, ki so se ob straneh mogočnega, širokega čela kodravo prilagali. »In tudi ne bi hotel drugače, ker je vprav to ugajalo moji Marijani! ... Toda kako si podobna moji ubogi rajni nevesti! Ako gledaš tako prijazno, še bolj kakor poprej. Samo večja si in v obraz bledejša. To je gotovo zaradi mestnega zraka in ...«

»Prazne čence, Bogomir,« ga je prekinila starica rezko. »Ne meči obeh v en lonec! Naša najstarejša bi se ne dala nikoli vtakniti v tako našemljenost, in naj bi bila tudi sto let v mestu!«

Riškeve pametne oči so zdrsnile opazovaje preko matere in hčere. Srditi obraz prve in temni zar, ki je zagorel nenadno preko Hankinega lica, sta mu zgornjo pripovedovala o skaljenem veselju svidenja — iz kmetičinih besed je uganil vzrok.

»Ni prav, mati,« se je obrnil sedaj k njej, »da godrnjate zaradi tega nad svojo Hanko. Drugače ste vendar tako razumni in dobri in imate svojega otroka iz srca radi. Čemu hočete sedaj sebi in njej zagreniti vrnitev?«

Ljuboška ga je v strmem začudenju pogledala.

»Tako...? Trobiš z mojim starim v en rog? In nemško krilo se ti ne gnusi? No, saj boste še doživeli, kako se bo vsa vas nad tem spodtikala in nas sramotila.«

»Počakajte, mati, in ne grenite si današnjega dne s togotnimi mislimi,« je miril Bogomir. »Prosim vas, napravite prijazen obraz! Mislite vendar na to, da je Hanka zelo dobra hči, ker je zapustila vam in očetu na ljubo vse, kar se ji je medtem priljubilo, samo, da bi bila vam dobra opera.«

Mati ni odgovorila. Na glavi si je popravila svoj črni, belorožasti robec, pri čemer so se ji prsti tresli v razburjenju in je nato še bolj živahno hitela z delom pri perju.

Oče Ljuboš pa, ki je spremljal Bogomirove besede s pohvalnim prikimavanjem, je vzkliknil živahno: »Seveda, seveda, meni govornjeno iz srca! Tudi jaz pravim, da nima mati prav, ako se ne prestando krega nad dekletom. Tako vesel sem, da imam svojega edinega otroka zopet doma! In je v istini resnično, Bogomir...? Da je podobna naši Marijani? Da? Kako me to veseli! Sedaj šele vem, kakšna si! Marijana je bila najlepša deklica v Kruševcu... Kaj ne, moj sin?... mešala je glave vsem mladim fantom v vasi in čez! Ali boš delala tudi ti tako Hanka?«

Pri zadnjem v šali izgovorjenem vprašanju se je izvila Hanka s hitro kretnjo iz božajoče roke slepega očeta, nagnila se je globoko nad svoje delo in dejala trpko: »O nobenem nočem slišati, oče, pa tudi mene naj pustijo vsi pri miru.«

»To bodo pač tudi storili, menim, zaradi Novke,« je dejal Riška z lahkim nasmehom. »Je še

vedno tako rogoboren? Ali je služba ukrotila njegovo naglo jezo? Privoščil bi ti to, Hanka! Toda drugače je bil prav vrl dečko in zasluži gotovo, da se mu dobro. Saj ti je bilo gotovo zelo težko, da si morala zapustiti svojega dragega! Ali pride o veliki noči ali o binkoštih na dopust?«

Kakor bi ji meč rezal v srce, so se ji zdele te dobrohotne besede. Vendar se je silila, da bi se kazala ravnodušno, ko je na kratko odgovorila, ne da bi dignila pogled: »Kaj jaz vem? Mene to ne briga!«

»Ti že lahko takoj zveš, Bogomir,« je pristavil oče, »med Hanko in Martinom je ven in konec.«

V brezbesednem začudenju je pogledal mladi kmet z nemim vprašanjem od enega do drugega; toda nobenega odgovora mu niso dale ne prijazno odkritosrčne poteze v obrazu slepega starčka, ne čemerno lice materino. Hanka je sklonila svetlo glavo še nižje.

Riška je videl, kako so se tresle njene roke — ali je pričakovala nadaljnega vprašanja, besedo tolažbe, sočutja? Toda v prvem trenutku ni našel nobenega primerne izraza, dokler ga ni tišina vedno bolj pritiskala, da je slednjič zmedeno spregovoril: »Menda vendar ne bo tako hudo? Saj sta bila vendar že leta med seboj zgovorjena in si od srca dobra; kaj je vendar prišlo med vaju? Vem seveda: Martin hitro zkipi in se v jezi spozabi in beseda mu uide kakor nebrzdano divje žrebe! Toda potem se vendar sam od sebe zave... In če te nato prosi za odpuščanje... moraš ga vendar poznati, Hanka!... tako mislim, se bosta spet spravila.«

(Dalje prih.)

D. D.

Sanatorij za bolne na pljučih v Topolšici.

I. del.

Slovenci smo lahko ponosni na lepoto, kot zdravo klimo naših krajev. Pa ne samo na Kranjskem, je polno lepih krajev tudi na Slov. Štajerju, kar mrgoli pravcati rajev. Vsak, ki pozna Rogaško Slatino, Rimske toplice in Laško, mora biti naravnost očaran nad lepoto svoje rodne grude.

Zelo malo je poznano nekdanje kopališče Topolšica, ki je sedaj preurejeno v moderen sanatorij za bolne na pljučih.

Topolšica je oddaljena okrog 4 km od Šoštanja, kamor se pripelješ s Savinsko železnico.

Ko stopiš iz vlaka v Šoštanju, ti napravi mesto samo utis, da se nahajaš v kraju, kjer ne poznajo veliko mestnega hrupa. Vse je domače in čedno, brez kakšne elegancije in prisiljenosti. Obrabi zdravi ter veseli in tudi ti se počutiš izredno dobro v tem zraku. — Po kreniva, dragi čitatelj, dalje proti Topolšici. Takoj na koncu mesta ti kažejo kačipoti: Topolšica. Čim dalje greš od Šoštanja proti zapadu, tembolj se zožuje dolina. Cesta, ki baš ni v najboljšem stanju, zlasti ob deževnem vremenu, te popelje vedno dalje in dalje v kraj miru in odpočitka. Prideš pol ure hoda preko malega prelaza in že imaš pred očmi na hribčku prijazno cerkvico, ki se ti ljubko smeji in vabi k sebi. Sedaj že prideš v dolino samo, ki daje tolikim in tolikim nesrečnejšem tolažbe in okrepčila.

Duh po smrečju in krasne livade te pritegnejo, da se le s težavo ločiš od njih.

In še čez mali griček te popelje cesta in že se ti prikaže mogočna stavba v vsej svoji veličini, zraven nje več manjših. Te vile pa obdaja krasen park. Na desni strani pa milo gledajo po brdu dečje barake, kot bi žalovale nad svojimi varovanci.

Sanatorij ima prostora za približno 75 oseb (bolnikov). Ti bolniki so nastavljeni v dveh vilah, izmed katerih se imenuje večja vila Vesna, manjša vila Breda.

Razen tega je še preko zime nastavljenih do 50 šolskih otrok obojega spola, ki tudi deloma posejajo zdraviliško šolo.

Krog in krog pa obdaja park zdraviliščno zemljišče, travniki, kakor tudi gospodarska poslopja.

Visoko nad zdraviliščem pa se razprostirajo na severni strani vinogradi, ki edino dajejo tamkajšnjemu ljudstvu nekaj dobička. Iz zapadne strani po strmi v globoko dolino Sv. Križ na Belih vodah, ki nudi posebno čaroben pogled iz doline. (Zdravilišča ob solnčnem zatonu.)

Pa pustimo opisovanje kraja, naše cenj. čitatelje bo bolj zanimala oprava sanatorija in način zdravljenja. S prva je treba poudariti, da je zdravilišče državno podjetje, ki ima nuditi vsakemu državljanu kraljevine svojo pomoč. V nasprotju z drugimi sanatoriji (Golnik etc.) imajo tu tudi mesto za delavske kroge, ki se zdravijo na stroške bolniške blagajne. Ponajveč so zastopane bolniške blagajne iz Ljubljane, Splita, Novega Sada s svojimi klijenti.

Način zdravljenja.

Mnogo ljudi je, ki si predstavljajo, da je pri zdravljenju tuberkuloze treba čimveč zraka. Na svezem zraku pa ne moreš biti drugače, kakor da hodiš mnogo okrog. To nasprotuje sistemu zdravljenja v sanatoriju. Sveži zrak je res prvo sredstvo za zdravljenje, da celo (condici sine qua non) prvi pogoj, ali sveži zrak udihaš samo, ako si zunaj. — Zato ima obširne verande, ležalnice ali kakor jih imenujejo v srbohrvaščini ležaoane. Tu bolniki v gotovih presledkih leže celi dan do 9 zvečer. Sprehoda je v

splošnem malo. Te ležaoane so odprte proti jugu, od vseh strani in zadaj s severne strani pa zaprte. V njih pa so po vrsti nastavljeni ležalni stoli (Liegestühle), kjer leže pacienti čez dan.

Druga glavna medicina zoper tuberkulozo se uporablja dobra ter tečna hrana. Čimveč mesnih in močnatih jedij. Mnogo se pa ne žviha mleka in jaje.

V tretji vrsti šele pridejo medikamenti (injekcije, praški i. dr.). Seveda pri vsem tem pa mora pacient pokazati najboljšo voljo za zdravljenje; razno tuhtanje, obupavanje, melanholija, ki se pogosto poraja posebno pri inteligenci, vpliva negativno na uspeh zdravljenja.

Zabranjeno je tudi vsako uživanje alkoholnih pijač in nikotina, le v izrednih slučajih dovoli doktor-šef.

Socialni vestnik.

Položaj rudarjev v sovjestki Rusiji. Naše slovenske rudarje bo gotovo zanimal položaj rudarjev v Rusiji. Da pa ta ni nikakor tako rožnat, kakor ga slikajo razni komunistični agitatorji slovenskemu rudarju, je razvidno iz II. kongresa ruskih rudarjev, ki se je vršil začetkom aprila t. l. v Moskvi. Najvažnejša točka kongresa je bila: vprašanje rudarskih plač. Znano je, da stremijo sovjeti za tem, kako dvigniti produkcijo premoga. Ker pa ti nimajo zadostnih denarnih sredstev v svrhu zboljšanja tehničnih priprav, skušajo zagledati povzdigniti individualno delo, z drugo besedo: produkcija vsakega rud. delavca se mora zboljšati. To pa so sovjeti že poprej sklenili, namreč plačati rudarja po akordni postavki — Gedingesistem — kar je bilo tudi potrjeno na občnem zboru strokovnih organizacij meseca novembra 1924. leta. Produkcija posameznika (Kopfleistung) se je znatno zvišala. Napram letu 1913. je ta znašala v letu 1923.—24. 52.8% in od meseca oktobra do decembra 1924 pa že 81.7%, a plača rudarjev pa se je zboljšala samo za 10 odstotkov. Sploh se od meseca julija 1924. leta naprej opaža polagoma padanje rudarskih plač. Produkcija kopača se je od julija do decembra 1924. leta dvignila na 10.3%, a njegova realna plača se je zmanjšala in to za 14%. Produkcija ostalih rudarjev se je zboljšala za 24%, a njih plača je za 17.4% padla. In res je uprava v sovjetskih rudnikih znižala dosedanje plačilno postavko pri pudu (en pud je 16.4 kg) nakopanega premoga. Tako je vsled tega rudar primoran več producirati, da s tem izenači njegovo, reducirano realno plačo. Kongres je poudarjal neobhodno potrebo, da se v tarifni pogodbi določa plačilna postavka akordnega dela, to pa radi tega, da se ta ne bo preveč spremenila v škodo rudarjev. Nadalje je bil kongres mnenja rudarja plačati po storjenem delu. (Torej popolnoma po sistemu zapadnoevropskih rudniških kapitalistov. Medtem, ko se že leta in leta trudi krščanska in tudi socialistična internacionala rud. strokovnih organizacij za odpravo akordnega sistema, ker je to le bič za rudarskega delavca, uvedejo sovjeti odnosno rud. kongres, akordni sistem. — Opomba poročevalca.) Poleg tega pa se dogaja, da se rudarjem izplačuje po navadi mezda šele po treh tednih, da celo po enem mesecu pozneje in še ti dobivajo po večini do 60% dobavne listke. Rudarjem je dovoljeno si nabaviti svoje življenske potrebščine v zadrugah. Te pa se slabše upravljajo ter niso zmožne zahtevana živila oddati, ker so cene previsoke vsled velikih stroškov. Končno navedemo še, koliko znaša produkcija in plača v zlatem rublju (červoncu) posameznega kopača in ostalih rudarskih delavcev v donetskem (donski?) okrožju; povprečno na mesec. Produkcija kopača (v pudu = 16.4 kg): Julij 3254; oktober 3608; december 3590; ostalih rudarskih delavcev pa: julij 4.43, okto-

ber 5.33; december 5.49. Plača v zlatih rubljah za kopača: julij 48.26, oktober 47.84, december 41.48; julij 34.36, oktober 34.42, december 29.53. Normalna vrednost zlatega rublja (červonca) 0.5 zlatega rublja v letu 1913. — (Po Informations sociales Vob. XIV. No. 9.)

Krekova mladina.

Iz centrale. Na 1. redni seji centrale, katera se je vršila v sredo 12. t. m., je bil konstituiran sledeči odbor: predsednik tov. France Kordin, podpredsednik tov. Srečko Peterlin, tajnik tov. Alojzij Ban, blagajnik Ivan Šišek, čebeličar Alojzij Burkelc. Odborniki: Bizilj Anton, Ciril Debeljak, Sevshek Srečko, Maks Avšič, dr. Josip Puntar kot zastopnik Prosvetne zveze. **Poziv Krekovecem!** Vsi, kateri nameravate obiskovati Krekovo socialno šolo, se prigrasite najkasneje do 15. sept. odboru za Krekovo socialno šolo v prostorih Jug. strok. zveze, Stari trg 2-I. Sprejemajo se pa tudi nečlani društva. Šola se začne 1. oktobra. Priglasite za socialno šolo se sprejemajo vsak dan.

Tovariši ljubljanske Krekove mladine se pozivljajo, da pridejo sigurno na sestanek v ponedeljek dne 24. t. m. v društvene prostore. Referira tov. France Kordin o potovanju po Dalmaciji. — Predsednik.

Našim Krekovecem! Da se ustanovi Krekova socialna šola in da se prične pouk na tej šoli s 1. oktobrom t. l., mislimo, da je vsem našim članom že znano. Ne moremo pa dovolj poudariti, kako potrebno je, da delavstvo prenese vse žrtve in trud, da dobi iz te šole v krščanskem duhu vzgojene govornike, voditelje delavskih organizacij ter pravih apostolov krščanskega socializma. Člani, članice Krekove mladine! Zavedajte se, kaj pridobimo, ako dobimo iz te šole vzgojene govornike ter zastopnike delavnih stanov. Le-ti bodo hoteli ter znali povedati resnico, kako se godi onemu, ki si mora z delom služiti svoj kruh. Edino on, ki trpi in se mu godi krivica, bo vzgojen v tej šoli, zmožen povedati, kaj je vzrok današnje gnile človeške družbe. Po svojem pravem spoznanju bo tudi deloval v delavski organizaciji in pripomogel nji do njene veljave in moči. Zato kličemo članom »Krekove mladine«! Priglasite se v čim večjem številu v Krekovo socialno šolo do 15. septembra t. l. ter jo potem redno in skrbno obiskujte!

Razno.

Bivši ruski poslanik novomašnik. Nedavno je pel v Innsbrucku novo sv. mašo bivši ruski diplomat Andrejev. Pred vojno je bil novomašnik poslanik v Tokiju, potem v Monakovu, Stockholmu in Rio de Janneiru.

Proti političnim pobojem. Vsled hudih pobojev ob priliki raznih političnih shodov je izdal policijski urad v Berlinu stroge predpise glede vseh javnih demonstracij. Sprevidi, v katerih bi imeli udeleženci s seboj orožje ali palice, bodo takoj preprovedani in udeležence bodo razgnali.

Število angleških rudarjev. Po uradni statistiki je delalo l. 1923. v angleških premogovnikih 1,203,300. l. 1924. pa 1,230,600 rudarjev. Produkcija enega delavca je znašala l. 1913. okoli 20, l. 1923. približno 10, l. 1924. pa nad 17 ton.

Novo nahajališče zlata v Rusiji. Po poročilih iz Irkutskaja so našli na levem bregu reke Tome, kakih šest vrst od ameriksanske industrijske kolonije nova nahajališča zlata. Odnosni pesek vsebuje zelo veliko zlata.

Z zeleno oljnato barvo se je zastupil. Na Dunaju je pleskal vratar

Stephan Gsellmann neka vrata z zeleno oljnato barvo. Na enem izmed prstov desne roke se mu je napravil mehur, ki ga je najprej kuriral z domačimi sredstvi. Pozneje je šel k zdravniku, ki ga je poslal v bolnico. Par dni nato je mož umrl. Oblast je barvo konfiscirala, da jo preišče.

Zračna zveza Dunaj — Egipt. V kratkem se otvori zračna proga Dunaj — Celovec — Egipt. Poizkusni polet Celovec — Udine — Trst se je dobro obnesel.

Avtomobilistov je bilo v Združenih državah Severne Amerike na koncu leta 1924 17,600,000. Avtomobili so prinesli lani 225 milijonov dolarjev davkov, od katerih so 185 milijonov porabili za ceste.

Velika nesreča pri kopanju. Ob obali kopališča Harelott pri Boulogne-sur-Mer se je pripetila velika nesreča. Ferijska kolonija 36 šolarjev se je šla pod vodstvom nekega abbéja kopat. Nenadoma je začelo morje naraščati. Med otroci je nastala panika, zašli so v brezglavosti v globokije mesto ter se pričeli potapljati. Dasi so jim prihiteli takoj ljudje na pomoč, jih je utonilo v valovih 13. Vest o nesreči je povzročila v Harelottu in okolici veliko razburjenje. Do pozne ure je stala množica jokojočih mater pred vratni zavetišča, da izve imena ponesrečenih. 13 mrtvih otrok so položili na oder v neki kapeli. 8 otrok, ki so jih rešili že onesveščene, se zdravi v bolnišnici.

Pred štrajkom tekstilnih delavcev na Češkem. Tekstilni delavci na Češkem so zahtevali 7—10 odstotkov zvišanje mezd. Pogajanja za sporazum pa so se razbila, ker češki industrijalci niso hoteli nič popustiti delavcem, ampak so sklenili svoje tvornice zapreti. Nemški industrijalci v Reichenbergu in Brnu pa so sklenili delavskim zahtevam ugoditi.

Ptice naznanjajo uro. Pomladi in poleti lovec in kmet precej natančno vesta, koliko je ura, čeprav je nimata pri sebi. Pove jo jima petje ptic. Po slaveu, ki poje vso noč, se oglasi najprvo škinkovec, in sicer med 2. in 3. uro jutraj. Od 3. do tričetrt na 4. pride črnoglava pastirica s svojim blagodnečim flavtastim koncertom, med tričetrt na 3. in 4. pa prepelica z zapovedovalnim »ven se pober«, iz postelje namreč. Med 4. in pol 5. se oglasi rdeča pastirica, med pol 5. in 5. pa črni kos. Ob po 6. se kot zadnji oglasi vrabec, z nečemer, kar ne moremo imenovati petje. S tem pa napoči polni dan in jutranja ptičja ura se kmalu zgubi v hrupu dneva.

Za kratek čas.

Drugi kozarec. Zdravnik je ukazal nekemu bolniku, da mora piti ktramovo vodo. Ko pa je zapazil, da je napravil bolnik pri teh besedah strašno kisel obraz, ga je potolažil, rekoč: »Ni tako hudo ne, le prvi kozarec je zopern. Bolniku se tedaj razjasni obličje in pravi: »Če je tako, gospod doktor, bom pil pa kar drugega.«

Opravičilo. Moja hči Lojzika je manjkala dva dni v šoli, ker je dobila malega brata. Če bi se prihodnji teden še zgodilo, vas prosim, da ji opravičite zamudo.

Pri vaji. Režiser igralcu: Več temperamenta, več temperamenta! Gospod Danilo, v vašem umiranju je premalo življenja.

KOLUNSKA je vsled svojih dobrin splošno priljubljena **CIKORIJA**—

Naročajte „Socialno misel“!

Naročnina celoletno Din 40.—.

Somišljeniki posećajte gostilno

Osrednje vinarske zadruge Kongresni trg 2 (Konzumska klet)